

CÁC LÀM VĂN TƯ SỰ

1. Tìm hiểu đoạn trích bài *Về truyện ngắn “Rừng xà nu”* của Nguyên Ngọc để nắm được vấn đề hình thành ý tưởng, dự kiến cốt truyện

a) Trong văn bản, nhà văn Nguyên Ngọc kể lại câu chuyện về quá trình suy nghĩ, chuẩn bị để sáng tác truyện ngắn *Rừng xà nu*.

b) Qua lời kể của tác giả, có thể rút ra bài học: Để chuẩn bị viết một văn bản tự sự, cần hình thành ý tưởng, dự kiến cốt truyện, suy nghĩ, tưởng tượng về các nhân vật cùng các sự việc, chi tiết tiêu biểu đặc sắc làm nên cốt truyện.

Những dự kiến này giúp cho quá trình lập dàn ý được rõ ràng hơn và dàn ý cũng cụ thể, chi tiết hơn.

2. Đưa vào suy ngẫm của nhà văn Nguyễn Tuân về kết thúc truyện *Tắt đèn* của Ngô Tất Tố, lập dàn ý cho bài văn tự sự theo gợi ý sau :

a) Trường hợp 1 :

- Mở bài : Giới thiệu câu chuyện xảy ra từ kết thúc truyện *Tắt đèn*.

- Thân bài : Kể lại câu chuyện theo 2 sự việc chính.

+ Sau cái đêm ấy, chị Dậu gặp một cán bộ cách mạng và được giác ngộ (Chị Dậu đã gặp người cán bộ cách mạng trong tình huống nào ? Người cán bộ đã làm gì để giác ngộ chị Dậu ? Chị Dậu đã giác ngộ cách mạng như thế nào ?...).

+ Trong cuộc khởi nghĩa tháng Tám – 1945, chị Dậu dẫn đầu đoàn nông dân lên cướp chính quyền huyện, phá kho thóc Nhật chia cho dân nghèo (Từ việc giác ngộ cách mạng, chị Dậu đã tham gia hoạt động khởi nghĩa ra sao ? Chị Dậu đã cùng các nông dân khác cướp chính quyền huyện, phá kho thóc Nhật như thế nào ?...).

- Kết bài : Câu chuyện kết thúc như thế nào ? Em suy nghĩ gì về sự giác ngộ và hành động của chị Dậu ?

b) Trường hợp 2 :

- Mở bài : Giới thiệu câu chuyện xảy ra từ kết thúc truyện *Tắt đèn*.

- Thân bài : Kể lại câu chuyện với những sự việc cụ thể.

+ Cuộc kháng chiến chống thực dân pháp nổ ra, chị Dậu đã nhận thức về cuộc kháng chiến này như thế nào ?

+ Tuy sống trong vùng địch hậu, chịu sự kiểm soát của địch nhưng chị Dậu vẫn bí mật nuôi giấu cán bộ, nhiều lần đập nấp hàm bèm cho cán bộ,... (Sống trong vùng địch hậu, chị Dậu gặp những khó khăn gì ? Tại sao chị Dậu vẫn bí mật nuôi giấu cán bộ ? Những sự việc nào chứng tỏ lòng căm thù giặc và tinh thần cách mạng của chị Dậu ?...),

- Kết bài : Câu chuyện kết thúc như thế nào ? Nêu suy nghĩ của em về hành động của chị Dậu.

3. Cách lập dàn ý một bài văn tự sự

Bước 1: Trước khi lập dàn ý, cần suy nghĩ để chọn đề tài, chọn một chủ đề hoặc vấn đề sau đó phác thảo qua cốt truyện.

Bước 2: Từ đề tài, chủ đề của câu chuyện, người viết phải tưởng tượng, sáng tạo ra những nét chính hình thành nên cốt truyện. Cốt truyện có thể dựa vào cuộc đời và số phận của nhân vật chính hay dựa theo diễn biến của sự việc chính.

Bước 3: Dựa vào mô hình dàn ý (3 phần), tìm các yếu tố cấu thành tác phẩm: Lí do, không gian xảy ra câu chuyện, các tình tiết của truyện, các nhân vật và quan hệ của chúng, các cảnh thiên nhiên, các đối thoại chính, tâm trạng của nhân vật...

Bước 4: Hệ thống hóa các khâu trên bằng một dàn ý chi tiết.

4. Dựa vào câu nói của Lê-nin (*Tôi không sợ khó, không sợ khổ, tôi chỉ sợ những phút yếu mềm của lòng tôi. Đối với tôi chiến thắng bản thân là chiến thắng vẻ vang nhất*) để kể về câu chuyện với đề tài : Một học sinh có bản chất tốt, nhưng do một hoàn cảnh nào đó xô đẩy dẫn đến phạm sai lầm nhưng đã kịp thời tỉnh ngộ.

- Có thể xây dựng cốt truyện như sau:

+ An (học sinh) vốn là một người hiền lành trung thực.

+ Sau khi cha mẹ bỏ nhau, An chán nản, bị kẻ xấu lôi kéo nên đã phạm sai lầm đáng tiếc (chơi bời lêu lổng, lấy cắp xe đạp, học hành bê trễ...).

+ An ân hận, dằn vặt nhưng mặc cảm không dám đến lớp.

+ An được thầy giáo chủ nhiệm giúp đỡ và bảo lãnh cho trở lại trường.

+ An đã cố gắng vươn lên và trở lại con người xưa.

- Học sinh dựa vào cốt truyện này để xây dựng dàn ý: yêu cầu tưởng tượng thêm các chi tiết về hoàn cảnh: lời nói, hành động tâm trạng của An; các nhân vật phụ (bạn bè của An, những kẻ xấu và người thầy giáo...).

5. Lập dàn ý cho câu chuyện kể lại một kỉ niệm sâu sắc về tình bạn, tình thầy trò...

Tham khảo dàn ý sau đây (câu chuyện về tình bạn).

(A) Mở bài :

- Hối và Tùng gần gũi thân thiết với nhau từ nhỏ. Họ học cùng lớp với nhau.

- Câu chuyện diễn ra khi ở lớp xảy ra liên tiếp những vụ mất tiền.

(B) Thân bài :

- Kể vắn tắt vài vụ mất tiền mà không tìm thấy nguyên do (trong đó Hải là người mất nhiều nhất).
- “Một mất mười ngờ”, không khí của lớp trở lên căng thẳng.
- Cuộc truy tìm thủ phạm bé tắc, mâu thuẫn trong lớp xảy ra.
- Hải nghi ngờ tất cả mọi người trong đó có Tùng. Họ đã to tiếng và không còn chơi với nhau.
- Nhờ sự can thiệp của các thầy cô giáo, lớp đã tìm ra thủ phạm (là một học sinh lớp khác).

(C) Kết thúc :

- Không khí lớp trở lại bình thường.
- Hải xin lỗi Tùng trước lớp. Họ lại thân thiết như xưa.